

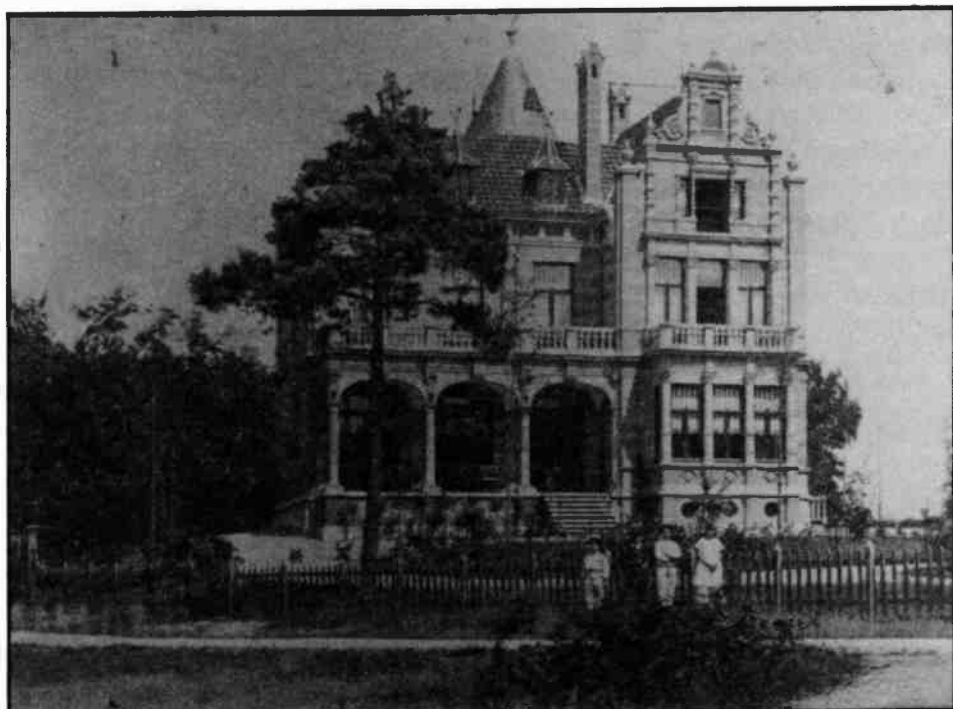
HUIS MET HISTORIE

In deze nieuwe rubriek zal telkens een huis in Hilversum onder de loupe worden genomen. Daarbij wordt aandacht geschonken aan de bouwstijl, de architect en waar mogelijk aan de bewoningsgeschiedenis. Voor de samenstelling van deze rubriek tekenen Max Cramer en Jan Lamme, beide lid van de Monumentencommissie van Hilversum, die sinds september 1987 aan het werk is.

Het eerste huis met historie is de villa aan de Trompenbergerweg 6. Met dank voor de hulp bij de research van Annet Koenders, studente cultuurhistorie.

Buen Retiro

Over het bouwjaar van het herenhuis Buen Retiro is niets met zekerheid te zeggen. In een aanbestedingsbericht van 25 april 1875 wordt met de 'villa op het terrein van de Trompenberg' waarschijnlijk deze villa bedoeld. De opdrachtgever is de directie van de N.V. Herstellingsoord 'De Trompenberg'. De uitbreiding van 1893 is zeker van de architect Gosschalk.

Een foto van de villa 'Buen Retiro' aan de Trompenbergerweg 6 in 1883 genomen, voor de verbouwing door Gosschalk in 1893. Opvallende details zijn de neo-rennaissance topgevel, de toren die later verdween en de overdekte waranda.

Isaac Gosschalk (1838-1907) en zijn werk

Gosschalk wordt beschouwd als een van de eerste architecten van de zogenaamde 'berg- en baksteenstijl', een beweging die de herleving van de Nederlandse Renaissance voorstond (1550-1650). In 1875 trad Gosschalk toe tot het 'college van rijksadviseurs' voor de monumenten van geschiedenis en kunst. Door dit lidmaatschap kreeg hij ook opdrachten voor restauratie van gebouwen. Hoewel hij een neo-rennaissance architect kan worden genoemd ('de vormen in die periode hadden lijf en ziel gegeven aan alle betrekkelijke waarheden') vond hij dat een architect zich niet tot een richting moest beperken. Hoewel hij voorkeur had voor de neo-rennaissance vorm vond hij dat steeds de stijl moest worden gekozen die het karakter van het bouwwerk het best diende. Karakteristiek betekende voor hem uitdrukking geven aan de bestemming met oog voor proportie, harmonie, schoonheid, groepering van de bouwmassa, de relatie tussen plattegrond en gevel. De Renaissance leende zich beter tot idealiseren dan de gothiek –zo meende hij– waarin men nog teveel met de constructie bezig was. De voornaamste criteria in de bouwkunst waren volgens hem: silhouet, profilering, verhouding pleins-vides, versiering ('de glimlach van de materie'), eurythmie.

Gosschalk heeft meer gebouwd in Hilversum zoals de koepel van 'De Trompenberg' (1875), pension Trompenberg, Tromplaan 4 (1875/76, gesloopt in 1963), villa Vogelenzang voor de bankier Blijdestein aan de 's-Gravelandseweg (1881), het koetshuis met stalling en verbouwing van de villa tot hotel aan de 's-Gravelandseweg, de huidige bibliotheek (1889) en in 1891 de concertzaal/schouwburg aan de Herenstraat 42 en de biljartzaal bij sociëteit 'De Unie'.

Gosschalk woonde tussen 1887 en 1891 op de Trompenbergerweg nummer 25.

Een beeldbepalend pand

Een uitvoerige architektonische omschrijving zullen we hier achterwege laten. Die is geschreven in het Architectuurrapport uit 1983 op blz. 246 e.v.

De afmeting van de villa mag kolossaal worden genoemd. Villa's van deze afmeting zijn zelfs in Hilversum betrekkelijk zeldzaam geworden. Ondanks de ligging aan een doodlopend gedeelte van de Trompenbergerweg kan worden gesteld, dat het gebouw door de onbebouwde omgeving zeer in het oog springt. Het is daarom verheugend, dat momenteel plannen worden ontwikkeld om het sterk verwaarloosde gebouw in oude luister te herstellen. Een projektontwikkelaar heeft een architect in de armen genomen die duidelijk blijkt geeft zich verbonden te voelen met de historische en architektonische waarde van dit herenhuis. Er is een plan

De situatie van het gebouw in februari 1988. Van de oorspronkelijke vormen is nogal wat verdwenen. De bogen van de waranda zijn nog maar voor een deel herkenbaar. De grote dakkapel is een latere toevoeging die niet goed past bij het karakter van het huis. De latere aanbouw aan de kant van de weg is duidelijk herkenbaar.

op tafel gekomen dat voorziet in een sterke uitbreiding van het bouwwerk aan de achterzijde en een inwendige verbouwing die tot een flink aantal appartementen moet leiden. De voorgevel zal daarbij in oude luister worden hersteld, waarbij de later opgelopen 'schoonheidsfoutjes' vrijwel geheel zullen worden gecorrigeerd.

Eigenaars van het huis

Waarschijnlijk vanaf de verbouwing van 1893 werd het huis eigendom van de familie Vis. Uit de kadastrale gegevens valt op te maken dat Albert Vis, particulier te Rheden aan de Brinkweg 36, Elisabeth Catharina Vis, zonder beroep te Hilversum, Maria en Nelly Vis te Winterswijk, weduwe van H.C.J. Willink samen eigenaar werden. Later heeft Hendrika Maria, de weduwe van Albert Vis te Rheden samen met Anna Geertruida Vis te Hilversum het vruchtgebruik, waarschijnlijk de opbrengst van de huur. Tot voor kort is het huis steeds in het bezit gebleven van de familie Vis of aanverwanten. Vanaf 1974 was dit uitsluitend nog Maria Vis, geboren in 1896, weduwe van A.J. de Jong, in leven agent van de Landbouwbank

te Utrecht, die woonde aan de Jac. Pennweg 5. Inmiddels is door de familie 'Buen Retiro' al lang omgedoopt in 'Trompenhoek'. Na 1975 gaat het pand over naar de nazaten van het echtpaar De Jong.

De gebruikers van het huis

Een dankbare bron bij het opsporen van de bewoners is de serie adresboeken van Hilversum die in de periode 1901-1969 met tussenpozen verschenen. Ze staan in het Streekarchief. Niet alle boeken vermelden gegevens per straat, zodat het overzicht niet compleet is.

In 1901 en 1915 wordt als bewoner W.Boissevain genoemd. In 1919 is dat J. Vis, mogelijk een familielid van de eigenaars of zelf (mede)eigenaar. Zijn naam staat nog steeds vermeld in het boek van 1928. Van 1931-1938 is het huis constant bewoond door H.M. Zwiersen met snel wisselende medebewoners: in 1931 Jhr. R.E. Laman Trip en A. v.d. Horst, in 1933 W.C. v.d. Schalk, mevr. Brix-Breitsma in 1935/36 en in 1937 de weduwen J.C. Dorbs-Beukenkamp, S. Lykles-de Visser, F. Elhorst-Smit en mevr. H. de Nijs-Bik. Uit de oorlogstijd alleen uit 1942 een melding: J. Bausevein.

Duitse bezetters

In 1942 werd het huis zoals veel panden in de Trompenbergbuurt gevorderd door de Duitsers voor de staf van Seyss-Inquart. In de periode tot 1945 raakte het pand vreselijk in verval. Er werd veel gesloopt. De keuken verdween bijvoorbeeld omdat voor de fouragering gebruik werd gemaakt van een veldkeuken. Een bominslag in de nadagen van de oorlog maakte de zaak nog erger.

Het Rozekruisers Genootschap

Toen in 1945 de Rozekruisers Gemeenschap het huis huurde moest men zich veel moeite getroosten om de volkomen uitgewoonde bouwval weer voor gebruik geschikt te maken. Dat lukte mede door een molestuitkering van het rijk en met grote financiële offers van de Rozekruisers Gemeenschap. Volgens informatie van de centrumleider, de heer W.C. Kares, werden tussen 1945 en 1977 tonnen in het gebouw geïnvesteerd. De bewoners van na de oorlog behoorden allen tot de Rozekruisers Gemeenschap. Ze bewoonden de eerste en tweede verdieping terwijl de begane grond gebruikt werd voor de erediensten. Vanaf 1964 werd de eerste verdieping gebruikt voor de basisschool, genoemd naar de grootmeester van de Rozekruisers, Jan van Rijckenborgh.

De eerste schooldag van de eerste leerlingen die de basisschool van het Rozekruisers Genootschap aan de Trompenbergerweg 6 bezochten. De foto is genomen bij de monumentale trap aan de voorzijde van het gebouw. De school verhuisde in 1976.

Groot was de teleurstelling en boosheid bij de gemeenschap toen in 1975 door de nieuwe eigenaars de huur werd opgezegd. De eigenaars wilden het perceel samen met de omliggende percelen Jac. Pennweg 5 en 7 die ook in hun bezit waren, vrijmaken voor kaalslag en projektontwikkeling. Zover is het –wat dit pand betreft– gelukkig niet gekomen.

De Rozekruisers verlieten na een onverkwikkelijke juridische procedure het pand in 1977. Nadien is het alleen nog bewoond geweest door mensen die het pand tegen krakers moesten beschermen.

Huis met toekomst

Door de recente ontwikkeling lijkt het aannemelijk dat dit huis met historie in een wat aangepaste vorm voor Hilversum behouden kan blijven. Een goed bericht derhalve.

Tot slot een verzoek aan de lezers die dit huis en zijn bewoners van vroeger kennen. Wilt u nadere informatie aan ons doorgeven? Bij voorbaat dank.

J.L.